

Umsögn í Samráðsgátt
Umhverfis- og samgöngunefnd
61.mál, þingsályktunartillaga
154. löggjafarþing 2023–2024.

Efni: Þjóðaráttak í landgræðslu og skógrækt, 61. mál

Aðgerðum í landgræðslu og skógrækt er fagnað enda skipta landgæði bændur miklu máli, ekki síður en alla landsmenn. Því gróskulegri sem landið er því líklegra er að unnt verði að nýta landið til matvælaframleiðslu og/eða viðarframleiðslu sem kostur á sem sjálfbærastan máta.

Sjálfbært Ísland

Lengi má deila um hvort Ísland geti orðið **sjálfbært** eður ei en án nytjaskógræktar má fullyrða um að „sjálfbært Ísland“ geti aldrei orðið. Rökin eru fjölmörg og oftar en ekki samofin nýtingu.

Viður

Orðið nytjaskógrækt felur í sér að not séu af skóginum. Skógrækt snýst í grunninn um að rækta viðarnytjar, en án viðar yrði fátt um húsakosti hér á landi. Á fyrri öldum þótti búbót af rekaviði við fjörur landsins en í dag er meir og minna allt timbur flutt inn og rekinn hefur að sama skapi minnkað vegna betri nýtingar sögunarmilla úti í heimi. Hérlendis hefur timburiðnaður þó vaxið ásmegin síðustu ár og ber að hygla því starfi.

Hagaskógar

Skógur býr í haginn fyrir beitardýr. Skipulögð beit í skógum er gjarnan nefnd hagaskórækt. Það er kostur sem bændur eru nú þegar farnir að nýta sér en í litlu mæli þó. Tækifæri hagaskógræktar felast ekki einungis í að veita skjól fyrir húsdýrin, betra fóðurframleiðslu í skógarbotninum, heilbrigðari jarðvegsmyndunar, skuggamyndun á heitum góðviðrisdögum, jafnari vatnsbúskap yfir árið, hreinsun vatns..., heldur verður skógurinn álitlegri til útivistar fyrir fólk.

Lýðheilsa

Heilsa almennings er af ýmsu tagi, svo sem líkamleg, sálræn og samfélagsleg. Þátttaka almennings í skógrækt gerir skóga framtíðar enn eftirsóknaverðari og það, að hafa fengið að taka þátt í uppbyggingu nýrrar skógarauðlindar á Íslandi, er ekki einungis göfugt heldur veitir það tækifæri til heilsuræktar. Hreyfingu í skógi má stunda allt árið án tillits til verður. Fólk sækir í skóg til að efla andann og skógar eru uppbyggjandi í leik og starfi.

Heilnæmi

Hróður heilnæmis á íslenskum matvælum er fenginn af einangrun eyríkisins sem Ísland er. Hér á óværa meginlandsins erfiðar um vik og þörf á spilliefnum er þar með í lágmarki. Spilar þar inn í fjarlægð, hnattræn lega landsins og erfðir. Með hnattrænni hlýnun getur þessi sérstaða breyst á augabragði. Því er fjölbreytt val í ræktun og kynbætur undirstaða góðs landbúnaðar. Ísland hefur mikið af bæði góðu en ekki síður örfoka landi sem hentar til fjölbreyttra skógavistgerða.

Rafmagn

Landbúnaður dafnar best þar sem öryggi er gott. Rafmagnsöryggi skiptir höfuðmáli fyrir margar búgreinar. Góð byggðalína skiptir þar langmestu. Einnig er æskilegt að öryggi sé tryggt á hverri bújörð. Ávinningur af trjárækt heima fyrir hefur a.m.k. þrjú vegamikil atriði til skoðunar:

- 1- Skógur veitir skjól sem leiðir af sér minni varmauppgufun húsakosta.
- 2- Nýta má við úr skóginum til uppkveikju og raforkuframleiðslu til lengri eða skemmri tíma.
- 3- Í skógi er jafnari vatnsbúskapur og hefur það meðal annars áhrif á uppistöðulón heimarafstöðva, þar sem þær er að finna.

Birki

Ekki verður lagst gegn því beint; að styrkja stóðir náttúrulegs birkikjarrs í tilliti náttúruverndar og loftslagsaðgerða. Vert er þó að benda á að annars vegar gerir birki kröfur um frjósaman jarðveg til að dafna vel og einsleitir birkiskógar skila sjaldnast beinvöxnum smíðaviði. Nytjar af birki eru því hverfandi á móti þeim trjategundum sem hér vaxa einnig. Nú á tímum eru einkum notaðar 4 gagnviðartegundir í skógrækt; stafafura, alaskaösp, sitkagreni og rússalerki. Innan fárra ára má ætla að fleiri tegundir verði notaðar hér í sama mæli. Útdauði plöntutegunda, frá suðrænum uppruna, er orðin raunveruleg ógn við fjölbreytileika lífríkisins, sökum loftslagsbreytinga. Ísland er eitt fárra landa sem er kostum búið að geta bjargað útdauða vissra tegunda.

Framtíðar Íslendingar

Íslendingum mun fjölga hratt á þessari öld ef horft er til þróunar upprunabjóðerna meðal Íslendinga. Öruggt framboð matvæla er lífsspursmál komandi kynslóða. Fjölbreyttir skógar framtíðar á Íslenskri grundu munu eiga stærstan þáttinn í því að framfylgja eftirspurn matvæla eins og dæmin hér að framan hafa rakið. Gnægð er af álitlegu landi til skógræktar á Íslandi og því ekki þörf á að ganga á ræktarlönd sem þegar eru, eða hafa verið, í notkun. Skógrækt hefur alla jafna verið vel skipulögð á Íslandi og því er mikilvægt að halda áfram góðum skipulags- og vinnuháttum.

Kolefnisbinding

Kolefnisbindingar er þörf á tímum loftslagsbreytinga. Kolefnisbinding er nú orðin tækifæri til tekna fyrir landeigendur en ekki síður fjárfesta. Það er af hinu góða og með heiðvirtum leikreglum getur kolefnismarkaðurinn verið góð leið til að auka jöfnuð í samfélaginu. Auk þess sem skógrækt, umhirða og nytjar skapa fjölmörg störf inn í framtíðina. Að sama skapi þarf að tryggja að framleiðnimöguleikar á landi færist ekki á fáar hendur og að gott ræktarland verði nýtt sem slíkt eins og kostur er. Tækifærin eru mikil í skógrækt og landgræðslu til kolefnisbindingar og ber að horfa til þeirra þegar þessari þingsályktunartillögu verður ýtt úr vör.

Að lokum

Íslensk þjóðarvitund hefur í aldanna rás vaxið og dafnað mann fram af manni. Með þjóðarátaki í skógrækt og landgræðslu er stigið skref í átt að sjálfbærni; í skilningi hugar, hags og heilsu. Upptalning þessa bréfs er ekki tæmandi, enda ýmsar leiðir færar til góðra verka í skóg- og landgræðslu.

Kolefnisbrúin hefur hugmynd að frekari þróun og framgöngu og vill gjarnan koma góðum hugmyndum í góðan jarðveg.

Virðingarfyllt
Hlynur Gauti Sigurðsson
Framkvæmdastjóri Kolefnisbrúar